Kunnen wlJ dan wel Iets doen? Staan wij dan niet machteloos tegenover al deze geweldige noden? Ik weet dat het vooral In het gezelschap van vele anti-revolutlonalren en chrlstelijk-hlstorlschen niet zonder risico Is de naam van Dorothée Sölle te noemen. Haar waarom zouden wij haar alleen onder het theologische ontleedmes leggen, en niet ook horen de klacht en de aanklacht van een mens die niet los kan komen van Christus, maar steeds vfeer vastloopt op de christenen? In haar gedicht over het overwinnen van de machteloosheid springen als een bevrljdlng plotseling de woorden naar voren:

Bij ons heeft al eens Iemand brood verdeeld
dat genoeg was
voor allen
Bij ons Is al eens
Iemand opgestaan
uit de doden.

Zo uniek, zo excuslef is het evangelie. En z6 Is het richtsnoer voor het politieke handelen. Als dat niet herkenbaar Is In een chrlsten-democratlsche politiek, verdient het die naam niet.

Aanwelke kant sta je?

Christelijke politiek wordt gekenmerkt door verantwoordelijkheid, dat wil zeggen dat je er weet van hebt verantwoording te moeten afleggen, antwoord te moeten geven. De eerste vraag, die aan een mens gesteld werd, luidde:

"Adam, waar ben je?" Dat Is de vraag die ons gehele leven begeleidt, ook in de politiek, bij Iedere beslissing telkens weer: mens, waar ben je? Waar sta je in de problemen van de wereld? Aan welke kant sta je?

Die eerste vraag zal ook de laatste vraag zijn die ons zal worden ge.steld en dan zal hij niet luiden: "Hoe goed heb je verdiend?" (dat is de vraag die ons hier ook in de politiek te veel bezighoudt) maar: "Hoe goed heb je gediend?".

Het antwoord op de vraag die dan gesteld wordt, wordt hier gegeven.

Vanuit dat besef politiek te handelen, daarin wordt christelijke politiek herkenbaar. Daarin nemen we elkaar niet de maat. Daar lichten wij elkaar niet op door. Daar spreken wij elkaar wel op aan. Daar roepen wij elkaar wel mee tot de orde. Daar binden wi-j elkaar wel aan (en dat moet dan helaas wel formeel worden vastgelegd).

Dat Is ons richtsnoer. En wie het voorrecht te Ijeurt valt (want dat is het) als vertegenwoordiger van deze richting op verantwoordelijke posten tot politiek handelen te worden geroepen, wordt voor dat politieke handelen geacht daarmee In te stemmen. Het Christen Democratisch Appèl zal zó zijn, wil liet werkelijk chrlsten-democratlch zijn.

6. Rede dr. R.J.H. Krulslnga

Juist in het kader van een nieuw réveil van de chrlsten-democratle moet, dunkt me, de vraag gesteld worden wat de betekenis juist nu Is van een christelijk réveil nu. Wat juist nu de betekenis Is van de tielеldslijn die Groen van Prlnsterer en Savornin Lohman ons hebben meegegeven. Wat juist nu namen als Nolens, Arlëns, Schaepman, Kuyper, Talina en Sloteinaker de Bruine voor ons betekenen.

Als wij de situatie, waarin de mannen van dit réveil Bllderdljk, Heldring, da Costa, Van Dijk leefden, vergelijken roet nu, dan zien we, dunkt me, kenmerkende overeenkomsten. Het réveil In Nederland was toen en het zal ook nu weer moeten zijn - een verzet tegen de sterk gehumaniseerde en gerationaliseerde aclittlende eeuw, waarvan de geest ook In de volgende eeuw bleef doorwerken.

Drie kentekenen van het réveil

Er zijn een drietal kentekenen van het réveil die met name voor onze tijd van grote betekenis zijn.

In dit verband mogen wij noemen dat het réveil gekenmerkt gei ^"ït Is:

1. In de eerste plaats de evangelische alliantie,die in zijnXCadament de oecumenische christelijke gezindheid ademde.
2. In de tweede plaats was een kenmerk van de chrlsten-democratle het verlangen naar een gerealiseerde christelljk-soclale actie.

Naar een actie zoals Slotemaker de Bruine die zuiver formuleerde In Christelijk Sociale Studiën, waarin deze zijn nieuwe program samenvat:

“De zuivering In ons gehele geestelijke en sociale leven te bevorderen bij de enkelingen en de kerken - In gans ons volk door gans ons volk - te werken voor de vernieuwing van ons volksbestaan uit de kracht van Jezus Christus - te zoeken naar de losmaking van het gebondens en de opheffing van het gezonkens niet in de weg der barmliartigheld enkel, maar in dienst van gerechtigheid vooral - te arbeiden aan de ontplooiing van de krachten des Evangelies - te baken naar de verheerlijking Gods”.

3. En in de derde plaats is kenmerk van de chrlsten-democratle het verlangen naar arbeid in christelijke gemeenschap.

Hetgeen betekende het werken in kleine kernen, in groepen die als krachtig zuurdesem in de maatschappij konden werken.

Het réveil van de negentiende eeuw heeft in deze kenmerken nog zijn volle betekenis voor onze maatschappij behouden.

Zij raakt hier aan de essentie van wat wij als psychohygiënische problematiek van de moderne tijd mogen aanduldcn.

Oecumenische gezindheid

De oecumenische gezindheid van de christenheld is als ooit noodzakelijk.

De christelijke sociale actie krijgt met name vanuit een mondiaal gezichtspunt een nieuw perspectief maar ze heeft het ook in de actualiteit van de welvaartsstaat.

Welvaartszorg en daarmede de zorg voor de economie van het land is - en dat wordt vandaag vaak ver'geten - meer dan economlsme, het is meer dan het opvoeren van de productiviteit. Dat mag en dat nioet In veel bredere kring worden beseft. In het verleden is vooral de vraag naar de rechtvaardige verdeling en de vraag naar een verantwoordelijke productie herhaaldelljk en met nadruk gesteld.

De vraag en de beantwoording zijn daarbij sterk gericht geweest op de kwantitatieve facetten van dit vraagstuk.

Er is weinig aandacht geweest voor de kwaliteit voor de hoedanigheid van de welvaart. Dat zal de chrlsten-democratle moeten onderstrepen.

Naast de vraag naar een verantwoordelijke produktie dient zich in het huidige stadium van ontwikkeling van onze welvaart daarom de vraag naar een verantwoordelijke consumptie met nadruk aan. Het verantwoordelijk beleid dient in nauwe relatie te staan tot de ethische waardering van de behoeften, van de noden en van de bevredigliin van de behoeften.

In het rapport Welvaart en Welvaartsdenken van de Oecumenische Raad van Kerken wordt In dit kader gesteld:

“Men behoeft allerminst de grote winst en vooruitgang op technisch wetenschappelijk terrein noch de zegen daarvan te ontkennen en nochtans overtuigd te zijn, dat de sociale en internationale vrede in de eerste plaats afhankelijk zijn van de gerechtigheid.

En het Bijbelvioord, dat de mens 'niet alleen zal leven van brood, (dat is de materiële welvaart) krijgt juist in een economie van overvloed een nieuwe en crltlsche actualiteit. Daarbij gaat de strijd niet tegen het brood of tegen de welvaart, maar wol tegen een ideologie, die deze tot het fundament van het leven maakt. Die de materiële welvaartsbevordcrlng tot liet Idool van de samenleving maakt.

Arbeid In christelijke gemeenschap

In de derde plaats haakt een chrlsten-democratisch réveil naar arbeid in christelijke gemeenschap, het wilde werken in kernen, in christelijke groepen die als krachtig zuurdesem in de maatschappij konden werken.

Dit aspect mogen wij niet vergeten; ook daarin heeft het réveil ons iets te zeggen!

Juist ten aanzien van de psychohygienische problematiek van eenzaamheid, hardheid en vervreemding waaronder onze huidige maatschappij gebukt gaat.

In het bijzonder heeft de christen-democratle ons in dit verband iets te zeggen als het verlangt naar gezonde samenlevingsstructuren In de maatschappij .

Als het ook wijst op de betekenis die het gezin als cel, als bron van een gezonde maatschappij moet hebben.

Als het daarnaast wijst op de paulinische waarheid dat de christenen elkaar nodig hebben.

Er op wijst dat ze elkander zeker nodig hebben in een geseculariseerde samenleving.

En dat christenen slechts tezamen het Woord kunnen brengen en slechts gezamenlijk tot actie kunnen komen.

De heenwijzlng, de Indicatie naar een levende en werkende christelijke gemeente die tal van verschijningsvormen kan hebben, Is niet de geringste vingerwijzing, is niet de geringste els van het réveil voor onze huidige geseculariseerde gemechaniseerde maatschappij en vooral de christelijke groeperingen daarbinnen in het bijzonder.

Juist waar agressie, eenzaamheid, hardheid, gebrek aan waardering voor de ander en liefdeloosheid zo kenmerkend zijn voor deze tijd, dat zij voor geschiedschrijvers wel eens als de meest kenmerkende symptomen van deze tijd zouden worden kunnen beschouwd.

Daarom is juist nu de chrlsten-democratle van onschatbare waarde voor onze gehele samenleving.

Immaterlële vragen

Niet enkel Inzake materiële ook wat de Immateriële vragen betreft heeft de chrlsten-democratle een duidelijke intentie.

Ik noem slechts de principiële vredesgezindheid en het streven naar dépolarisatie.

Zeker ook hier heeft de chrlsten-democratle iets te zeggen.

De christen-democraten wensen dépolarisering na te streven. Dépolarisatie kan echter slechts bereikt worden wanneer de christen-democraten eendrachtig verder gaan.

Wanneer ze zich geen speelbal laten worden van PvdA en VVD. Dépolarisatie mag niet van één kant komen.

We moeten goed beseffen dat èn PvdA èn VVD in de politiek belde niet veel tranen zullen laten bij het écarteren van de chrlsten-democratle.

In dit land van minderheden moeten minderheden elkaiwler tolereren, maar ook respecteren.

Men dient duidelijk ten aanzien van alle constructieve partijen te zoeken naar een compromis.

Het Is taak en opdracht van de chrlsten-democratle dat te bevorderen!

Politieke stabiliteit en dépolarisatie zijn met name te bereiken wanneer de christen-democraten tot eendracht komen.

Vier kenmerken

Een viertal kenmerken van de chrlsten-democratische richting past de zo-even reeds genoemde zou ik vandaag nog eens willen onderstrepen

1. Ons fundament in de christelijke mensbeschouwing.

De mens draagt als beelddrager Gods verantwoordelijkheid tegenover zijn Schepper en tegenover zijn naaste.

Dit leidt tot een visie waarbij het liberale Individualisme en het socialistische collectivisme principieel moeten worden afgewezen.

Dit betekent ook: aandacht voor samenlevingsverbanden waarin de mens optimaal tot ontplooiing kan komen.

Zonder dat zij van deze samenleving vervreemdt.

Dat hij zijn verantwoordelijkheid ten opzichte van de Allerhoogste, ten opzichte van zichzelf, ten opzichte van de naaste, ten opzichte van zijn omgeving, van zijn milieu niet

meer kan verwezenlijken.
Essentieel daarbij in onze visie is ook de aandacht voor het gezin.
2. De solidariteit.
Het opkomen voor de kleine samlevingsverbanden vormt een onderdeel van de solidariteit met de Individuele mens.
3. Principiële vredesgezindheid Is essentieel een kenmerk voor de christendemocratie.
Nationaal houdt dit in het afwijzen van polarisatie.
Internationaal betekent dit het bevorderen van het streven naar ontspanning.
4)Sociale bewogenheid is het laatste van dit viertal zaken. Zeker in dit tijdsbestek niet het minst actuele!
We noemen slechts de navolgende groepen die duidelijk In de knel zitten:
a) de werklozen
b. de middenstand In het midden- en kleinbedrijf
c. de boeren en de tuinders;.
d. de ouderen en de bejaarden, Déze groep dient naar chrlsten-democratisch beginsel een volwaardige plaats te krijgen en niet als sieelljwekkende oudjes te worden behandeld
e. de gebroken gezinnen en de onvolledige gezinnen.
F. de gehandicapten

Toekomst
Nu nog een enkel eoord over de toekomst.
He zijn op weg gegaan als KVP, als ARP en als CHU om gezamenlijk onze visie op de christen-democratle vorm te geven. Die weg is soms moeilijk.
He dienen niet om te zien naar het verleden, maar we moeten vooruit kijken.
Afwisselend zijn KVP, ARP en CHU als voorloper of als bijstuurder opgetreden. Het heeft geen enkele zin om specifiek één partij verantwoordelijk te stellen voor het feit, dat we nog niet verder zijn op dit moment.
Gezamenlijk hebben we de huidige situatie bereikt.
Gezamenlijk moeten we verder als KVP, ARP en CHU als CDA. Wé hebben wellicht wel eens te veel stil gestaan bij de Interne gedachtenwisseling In de drie partijen.

Dat is begrijpelijk en voor een goede besluitvorming noodzakelijk. Voorop moet voor ons staan de betekenis van de chrlsten-democratle.
Dit is niet alleen een belang van deze drie partijen, maar het is een landsbelang. De christen-democraten zijn altijd bereid geweest tot constructief overleg. Ook intern willen zij die weg vervolgen.
De christen-democraten hoeven zich voor hun beginsel niet te schamen. Wij dienen dat beginsel duidelijk naar voren te brengen en te onderstrepen.
Gemeenschappelijk ideaal
Wij zullen dadelijk een aantal belangrijke kwesties met elkaar gaan bespreken.
Er bestaat in ons land grote belangstelling voor de besluiten die wij vandaag met elkaar zullen nemen.
Men heeft het CDA vaak doodverklaard maar het zal er komen, ondanks alle kritiek van andere partijen.
Mag ik u daarom tenslotte herinneren aan een tekst van Paulus namelijk uit de eerste brief aan de Corinthiërs waar hij schrijft over twisten in de christelijke gemeente.
Paulus zegt daar - en hij waarschuwt tegen tweedracht in de christelijke gemeente - ik bedoel dit, ik waarschuw dat leder zijn leus heeft: ik ben van Paulus, ik ben van Apollos en ik van Cephas.
Nu wil ik voorop stellen dat het altijd een gevaar inhoudt profaan te worden wanneer men in een politieke vergadering met bijbelteksten zijn visie onderstreept.
Maar mag ik - zij het met schroom - u toch deze tekst voorhouden.
Wij zijn bij elkaar om belangrijke zaken te bespreken.
Laat het dan zo mogen zijn dat wij in ons spreken en handelen vandaag steeds bedenken dat wij niet van Schmelzer, Biesheuvel of Mellema, dat we niet zijn van KVP, ARP en CHU, wij zijn hier bijeen als christen-democraten.
Ons politieke uitgangspunt is moeilijk en kan soms leiden tot bijna ondraaglijke vragen en problemen.
Wij moeten met elkaar de Weg verder gaan: gedragen door ons gemeenschappelijk ideaal en in de vaste overtuiging dat de door ons gekozen weg voor land en volk van essentieel belang is.
7. Na ampele discussie wordt het Huishoudelijk Reglement van het CDA vastgesteld,

(zie voor de tekst de CDA-publlcatle 'Statuten en Huishoudelijk Reglement').

8. Resolutie roet betrekking tot het functioneren van de grondslag

'De grondslag van het CDA zoals weergegeven in de artikelen 2 en 3 van de statuten, is aanvaard door de drie partijen. Deze belde artikelen bepalen het karakter van het CDA.

Op basis hiervan wil het CDA zowel een christelijke als een christendemocratische politieke organisatie zijn.

Beide termen bedoelen aan te duiden, dat wij in de politiek willen handelen vanuit de geest van het evangelie.

Van de leden van het CDA en dus ook van de CDA-vertegenwoordigers wordt gevraagd, dat zij aanvaarden, dat het evangelie richtsnoer is voor het politiek handelen van het CDA en dat zij op basis daarvan door het program en het beleid dit uitgangspunt uitdragen.

Het ligt niet op de weg van een politieke organisatie vragen te stellen, laat staan een verklaring te eisen omtrent iemands persoonlijke geloofsovertuiging.

In de CDA-organen dient een bezinning te blijven plaatsvinden op de consequenties van de grondslag voor het praktisch politiek handelen'.

9. Tot voorzitter, respectievelijk ondervoorzitters van het CDA worden verkozen de heren prof.dr. P.A.J.M. Steenkamp, mr. J.L. Janssen van Raay en drs. R. Zljlstra.